

ASA-31 Junnila Matti

19.06.2006
JULKINEN

VASTAANOTTAJA
Ulkoasiainvaliokunta
Suuri valiokunta

Viite

Asia

EU:n/EY:n KUMPPANUUS - JA YHTEISTYÖSOPIMUS THAIMAAN KANSSA

U/E-tunnus:

EUTORI-numero:

Ohessa lähetetään perustuslain 97§:n mukaisesti selvitys EU:n/EY:n kumppanuus- ja yhteistyösopimuksesta Thaimaan kanssa.

LIITTEET ASA-31:n ja OIK-05:n muistio

Asiasanat	Thaimaa, Coasi
Hoitaa	UM, EK
Tiedoksi	EUE, TPK, VM, VNEUS, KTM, LVM, MMM, OM, OPM, PLM, SM, TH, VNK, YM

EU:n/EY:n KUMPPANUUS- JA YHTEISTYÖSOPIMUS THAIMAAN KANSSA

Pääasiallinen sisältö

Euroopan yhteisön ja ASEANin (Association of Southeast Asian Nations) välinen sopimus vuodelta 1980 on muodostanut lailliset puitteet Euroopan unionin ja Thaimaan välisissä suhteissa. Sopimus on nykyisessä tilanteessa vanhentunut ja riittämätön yhteistyön pohjaksi, minkä vuoksi Thaimaan kanssa päätettiin aloittaa kahdenväliset sopimusneuvottelut komission vuonna 2003 laatiman Kaakkois-Aasian strategian suositusten mukaisesti. Virallisesti neuvottelujen aloittamisesta ilmoitettiin lokakuussa 2004. Osapuolet ovat päässeet suurimmilta osin yksimielisyyteen sopimuksen sisällöstä.

Euroopan yhteisön ja Thaimaan välinen yhteistyö on vaiheittain siirtynyt kehitysavusta kohti taloudellista yhteistyötä. Nykyään Euroopan unioni on yksi Thaimaan suurimmista kauppakumppaneista Yhdysvaltain, Japanin ja ASEANin ohella. Kahdenvälisiä kauppasuhteita säätelee EU:n yleinen tullietuusjärjestelmä, joka tarjoaa tullietuuksia kehitysmaille. Muita kauppaetuussopimuksia EU:n ja Thaimaan välillä ei ole.

EY:n/EU:n ja Thaimaan välisen kumppanuus- ja yhteistyösopimuksen tarkoituksena on edistää osapuolten yhteistyötä eri sektoreilla. Kahdenvälistä ja monenkeskistä yhteistyötä halutaan lisätä sekä alueellisilla että kansainvälisillä areenoilla ja organisaatioissa. Yhteistyön avulla pyritään kasvattamaan kauppaa ja investointeja, poistamaan niiden esteitä sekä turvaamaan niille edulliset olosuhteet. Kaupan ja investointien edistäminen sisältää muun muassa mahdollisuuksien kartoittamista vienti-, tuonti- ja tullikäytäntöjen yksinkertaistamiseksi, kauppasääntelyn läpinäkyvyyden lisäämiseksi sekä tulliyhteistyön kehittämiseksi. Lisäksi kiinnitetään erityistä huomiota kansainvälisen kaupan turvallisuuden parantamiseksi. Sopimuksessa tuodaan myös esille mahdollisuus harkita tulliyhteistyötä koskevan protokollan solmimista tulevaisuudessa. Investointeja pyritään lisäämään kehittämällä niiden houkuttelevuutta sekä edistämällä investointiympäristön vakautta ja avoimuutta. Euroopan unionin ja Thaimaan markkinoilla toimivien yritysten toiminnan helpottamiseksi sopimusosapuolet edistävät tehokkaiden kilpailusääntöjen luomista ja soveltamista. Palveluiden kauppaa pyritään tukemaan edistämällä markkinoillepääsyä sekä pääoman ja teknologian saatavuutta.

Sopimuksen avulla halutaan vakiinnuttaa yhteistyötä myös muilla alueilla, kuten makrotalouspolitiikassa, teollisuuspolitiikassa sekä rahoituslaitosten ja pk-yritysten osalta. Muita yhteistyöaloja ovat informaatioyhteiskunta, tiede- ja teknologia, energia, liikenne, koulutus ja kulttuuri, ympäristö ja luonnonvarat, maatalous ja maaseudun kehitys, terveys, tilastotieto, tietoturva, muuttoliike, ruokaturvallisuus ja eläinlääkintäasiat, sekä laittomien lääkkeiden ja rahanpesun ehkäiseminen. Kulttuuri- ja nuorisovaihdon, seminaarien ja koulutuksen kautta halutaan edistää molemminpuolista kanssakäymistä ja yhteisymmärrystä.

Olellaisen elementin sopimusta muodostavat terrorisminvastaista taistelua ja joukkotuhoaseiden leviämisen estämistä koskevat pykälät. Osapuolet sopivat tekevänsä yhteistyötä terrorismin ehkäisemiseksi kansainvälisen ja kansallisen sääntelyn mukaisesti. Erityisesti sovitaan terroristiryhmiä koskevasta tietojenvaihdosta, terrorisminvastaisia keinoja koskevasta näkemysten vaihdosta sekä terrorisminvastaisesta toiminnasta saatujen kokemusten jakamisesta. Joukkotuhoaseiden leviämisen ehkäisemisen osalta osapuolet sopivat ryhtyvänsä toimenpiteisiin relevantteihin kansainvälisiin asiakirjoihin liittymiseksi sekä niiden allekirjoittamiseksi, ratifioimiseksi ja toimeenpanemiseksi. Lisäksi osapuolet pyrkivät ehkäisemään joukkotuhoaseiden leviämistä tehostamalla kansallista kontrollia joukkotuhoaseisiin liittyvien tavaroiden viennissä ja kauttakulussa.

Osapuolet vakuuttavat edelleen, että koko kansainvälistä yhteisöä koskettavat vakavimmat rikokset eivät saa jäädä rankaisematta ja niistä syyttäminen pitäisi taata sekä kotimaassa että kansainvälisellä tasolla.

Thaimaan ja Suomen välillä on sopimus taloudellisesta, teollisesta ja teknologisesta yhteistyöstä (TTT-yhteistyösopimus) vuodelta 1988. Muilta osin talouteen ja kauppaan liittyen Suomella on Thaimaan kanssa sopimus vuodelta 1985 tuloveroja koskevan kaksinkertaisen verotuksen välttämiseksi ja veron kiertämisen estämiseksi. Samalta vuodelta on myös lentoliikennesopimus, jota koskien on tehty joitakin muutoksia jälkepäin. Vuonna 1994 solmitun investointien edistämistä ja suojaamista koskevan sopimuksen muutosneuvotteluja on käyty viime vuosien aikana, mutta ne ovat sittemmin pysähtyneet erimielisyyksiin, jotka koskevat Thaimaan vaatimusta sopimuksen suojan piiriin tulevien investointien etukäteishyväksynnästä.

Vuonna 2005 Suomen vienti Thaimaahan laski 3% ja oli arvoltaan n. 152 milj. euroa. Tuonti Thaimaasta puolestaan lisääntyi 20% ja oli arvoltaan n. 202 milj. euroa. Viime vuosien aikana koneiden, laitteiden ja kuljetusvälineiden osuus on ollut suurin sekä Thaimaan tuonnissa että viennissä. Suurin yksittäinen tavararyhmä on ollut puhelin-, radio-, tv- yms. laitteet. Tulevan kumppanuus- ja yhteistyösopimuksen kautta edistetään Suomen ja Thaimaan välistä kauppa- ja investointi -yhteistyötä edesauttamalla mm. investoinneille suotuisan ympäristön luomista. Suomen näkökulmasta katsottuna Thaimaa on yksi Kaakkois-Aasian kiinnostavimmista markkina-alueista mm. informaatio- ja viestintäteknologian saralla, energiateknologiassa sekä metsäteollisuudessa.

Sopimuksen oikeudellinen muoto

Sopimus sisältää yhteisön toimivaltaan kuuluvia kysymyksiä käsittelevien määräysten lisäksi myös edellä kuvatut määräykset terrorismista, joukkotuhouksien leviämisestä ja vakavista kansainvälisistä rikoksista. Neuvosto on aiemmin yleisellä tasolla sopinut sisällyttävänsä kaikkiin tuleviin kolmansien maiden kanssa solmittaviin sopimuksiin joukkotuhouksisiin ja terrorismiin liittyvät vakiomääräykset ja nyttemmin myös vakavia kansainvälisiä rikoksia koskevat määräykset. Vakiomääräykset on sopimuksissa määritelty EU:n ja kolmannen maan välisten suhteiden "oleellisiksi elementeiksi", joiden loukkaaminen oikeuttaa toisen sopimuspuolen toteuttamaan yksipuolisia sopimuksen muihin määräyksiin liittyviä vastatoimia eli "sanktioita". Näin on luotu mekanismi, jolla esim. merkittävien kauppaetuuksien tai muiden sopimukseen sisältyvien taloudellisten etuuksien myöntämisen keskeyttämistä voitaisiin käyttää sanktioina kolmatta maata kohtaan joukkotuhouksisiin, terrorismiin tai vakaviin kansainvälisiin rikoksiin liittyvien toimien laiminlyönnissä.

Mainitut vakiomääräykset eivät kuulu yhteisön toimivaltaan, vaan sisältyvät lähinnä unionin II pilarin eli yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan (YUTP) aloilla harjoitettavaan yhteistyöhön. Tämän takia EU:n sisällä lähtökohta oli, että sopimuksesta laaditaan ns. sekasopimus, joka siis sisältää määräyksiä sekä yhteisön että jäsenvaltioiden toimivaltaan kuuluvista kysymyksistä.

Tämä tarkoittaa sopimuksen hyväksymisen kannalta sitä, että sopimus on hyväksyttävä sekä EU:n neuvostossa että ratifioitava lisäksi jokaisessa jäsenvaltiossa erikseen. Jäsenvaltioiden kansallisten ratifiointien saaminen aiemmille sekasopimuksille on käytännössä usein kestänyt vuosia, mikä on tarkoittanut sekasopimuksen voimaantulon viivästyistä vastaavasti. EU:n viimeisen laajentumisen jälkeen ei ole solmittu sekasopimuksia, joten viivästyksen pituutta nykyisessä uudessa tilanteessa on vaikea arvioida.

Tämän viivästyksen välttämiseksi keskusteltiin EU:ssa sisäisesti mahdollisuudesta solmia perinteisen sekasopimuksen sijasta kaksi erillistä sopimusta; ensimmäinen ns. EU-sopimus, joka sisältäisi mainitut

YUTP-yhteistyöhön kuuluvat vakiomääräykset ja toinen ns. yhteisösopimus, joka sisältäisi yhteisön toimivaltaan kuuluvat taloudelliset määräykset. Molemmat sopimuksen voitaisiin nykyisten perussopimusten puitteissa solmia pelkästään neuvoston päätöksellä; ensimmäinen EU-sopimuksen 24 artiklan mukaisesti ja toinen EY-sopimuksen 300 artiklan mukaisesti. Näin vältettäisiin tuo mahdollinen vuosienkin viivästys sopimuksen voimaantulossa.

Myöhemmin sisäisessä keskustelussa tuotiin esiin myös malli, jossa laadittaisiin vain yksi pilarirajat ylittävä sopimus siten, että se kuitenkin EU:n sisällä hyväksyttäisiin neuvoston kahdella erillisellä päätöksellä; ensimmäinen EU 24 artiklan mukaisesti ja toinen EY 300 artiklan mukaisesti. Tätä mallia on kerran aikaisemmin käytetty solmittaessa EU:n ja Sveitsin välinen sopimus Schengen säännösten soveltamisesta (tämän takia mallista käytetään myös nimitystä "Sveitsin malli").

Sisäiset keskustelut eivät kuitenkaan johtaneet yksimielisyyteen näistä kahdesta mallista, jotka olisivat nopeuttaneet sopimuksen voimaantuloa ja siten tehostaneet EU:n ulkoista toimintaa muun muassa Suomenkin toivomalla tavalla. Sopimus solmitaankin siksi perinteisenä sekasopimuksena, joka tultaneen aikanaan tuomaan asianmukaisesti eduskunnan hyväksyttäväksi.